

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

גליון 2931

יום שני י"א סיון תשפ"ד

דף היומי בבלי: ב"מ קי | עמוד היומי: שבת סב. | דף הכולל: ב"ב כז | קנין ירושלמי: מעשר שני יד

דף היומי בהלכה: רמ"ד א' .

מוסר: תורה אור - פרק א' 'ואיתא במגילה' עד 'הנה מכל זה'.

קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק ט' 'ומה נשתנו זבולון ונפתלי' עד סוף פרק ט'

שמעתי שהמשגיח דפוניבו' הגה"צ רבי יחזקאל לזינשטיין זצ"ל נשאל פעם מהו סוד הצלחתו של ראש ישיבת פוניבו' הגאון רבי שמואל רוזנבסקי זצ"ל

פוסק הדור מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א על גודל מידת הענווה

דברי פתיחה, ולא רצה לקבל הכיבוד לדבר הראשון עד שהעירו לו שמגיע לו לדבר ראשון מפני שהוא כהן וזקן שבחבורה, ואז התחיל החפץ חיים לדבר בבכי ממש, ואמר "אני לא רב ולא ר"מ רק מוכר ספרים, ואני מקבל הרבה כבוד בחיי, ומפחד אני שמא לא נשאר לי חלק לעתיד לבוא, תשאירו לי מעט ותדעו שאני יודע בעצמי שלא מגיע לי כלום ולכן תפסיקו לכבד אותי", וגעה בבכיה ממש כשאמר כן.

וכע"ז שמעתי שהמהר"ם שפירא מלובלין זצ"ל נראה בחלום לאחר פטירתו לאחד ממנהלי ישיבתו, ואמר לו שבשמים לא מתחשבים לא בישיבת חכמי לובלין ולא בדף היומי, אלא בודקים אותו רק אם היה עניו ושפל ברך, עכ"ד. ונראה בביאור הדברים, שאם הוא בעל רוח גבוהה ומחפש כבוד, מנכים לו בעולם העליון הרבה משכרו מחמת הנאת הכבוד שנהנה בעולם הזה, וכמעט לא נשאר לו עוד זכויות לקבל בעדם שכר, ולכן בעיקר בודקים אם היה שפל ברך, ואם לא נהנה מהכבוד בעולם הזה, אז יקבל שכר על כל פעולותיו, הן בהקמת ישיבת חכמי לובלין והן בשאר פעולותיו.

וכבר אמר הגה"צ רבי ישראל סלנטר זצ"ל שהעולם הזה הוא כמו מלון יקר מאוד הפתוח לכל לבוא לאכול שם, אבל לאחר שאוכלים צריכים לשלם חשבון יקר על כל פרט קטן ממה שנהנו בו, וכך גם העולם הזה פתוח לכל אחד ליהנות בו כפי שירצה,

"והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה," (י"ב, ג)

הכבוד שהאדם מקבל בעולם הזה מנכה לו מאוד משכרו בעולם הבא, כי בעבור כל הנאה שנהנה האדם בעולם הזה מנכים לו בעולם הבא, ובפרט מנכים בעבור הנאת הכבוד כי היא הנאה רוחנית ביותר, וכמו שהזהיר בספר חסידים סי' פ"ד "אל תשמח לבך אם יכבדוך כי לפי הכבוד והנאה שיש לו לאדם בעוה"ז על מעשיו מנקין מזכותיו בעוה"ב", ועל כן יש לאדם לזרז עצמו לקיים כפשוטו מאמר הכתוב (מיכה ו, ח) "והצנע לכת עם אלוקיך".

ובשעה שנסע הקדוש החפץ חיים למוסקבה עבור ישיבתו, שלח מקודם מכתב לאחד ממכיריו במוסקבה והודיע לו מתי יבוא, אך הזהירו שיסתיר יום בואו מהציבור כדי שלא יבואו לכבדו, ולאחר מכן שאל אותו יהודי את החפץ חיים מדוע מנע מהם מלקבל פניו ולחלוק את הכבוד הראוי לחכמי התורה, והשיב לו החפץ חיים, שכשם שקוגל שמכינים אותו עבור יום השבת, אי אפשר לאוכלו בערב שבת, כי האוכל בערב שבת לא יהיה לו קוגל בשבת, כך גם הכבוד, הוא קוגל שמיועד ליום שכולו שבת, ומי שנהנה מהכבוד בעולם הזה לא יישאר לו מה ליהנות בעולם האמת.

ומעידים על החפץ חיים שביקשו ממנו באסיפת רבנים לומר

הכלל שלפי גודל מדרגת האדם, כן מתגבר אצלו מידת הענווה. והדברים מפורשים בזה"ק (ח"ג, פרשת שלח, קסיח ע"א) "מאן דאיהו זעיר איהו רב, ומאן דאיהו רב איהו זעיר". (מי שעניו הוא גדול, ומי שגדול הוא עניו).

ועובדא הוי אצל מרן הגר"ח מברסק זצ"ל, שבא אליו אברך אחד וטען לו מדוע הקב"ה חילק בינו לבין כל אדם, שהגר"ח קיבל כשרונות עצומים ויכול להשיג כל דבר עמוק בנקל, ואילו הוא צריך לעמול בקושי להבין דברים פשוטים בתורה, והשיב לו הגר"ח, דלו יהי כדבריו שהכשרונות שלו הם פי מאה משל אדם רגיל, מ"מ הרי באותה המידה גם חיוביו הם פי מאה מאדם רגיל, כי חיוב האדם לנצל את כל כוחותיו שניתנו לו, וכפי מידת הכשרונות והיכולות כן הוא מידת חיוב האדם, וא"כ נמצא דאדרבה, מי שמקבל כשרון גדול יותר מחבירו, אינו מרוויח ריווח שיוכל להקל ראש ולהיפטר בנקל מחיוביו, אלא אדרבה החיובים מוטלים עליו הרבה יותר מכל אחד, (ויסוד הדברים מבוארים באיגרת הרמב"ן. עיי"ש).

שמעתי שהמשיג דפוניבז' הגה"צ רבי יחזקאל לווינשטיין זצ"ל נשאל פעם מהו סוד הצלחתו של ראש ישיבת פוניבז' הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל ששמועותיו וחידושי ושיעוריו התפרסמו בכל רחבי עולם התורה, והשיב המשגיח זצ"ל שסוד הצלחתו היה נעוץ בענוותנותו הגדולה, כי מצד גאונותו הגדולה היו עוד גאונים כמותו שחידושיהם לא נעשו נכסי צאן ברזל בכל רחבי עולם התורה, אבל רבי שמואל היה מיוחד גם בענוותנותו ובמידותיו, ומכוח זה זכה שחידושי התפזרו והתפרסמו בכל רחבי עולם התורה ונעשו אבן יסוד בעולם הישיבות.

(ביאורים והנהגות)

אבל לאחר מכן יש זמן חשבון, ולאחר פטירת האדם באים עמו בחשבון על כל הנאה והנאה, וצריך לשלם מחיר יקר מאוד על כל הנאה, כי בעבור כל הנאה בעולם הזה מנכים בעולם הבא, וביותר מנכים בעבור הנאת הכבוד כי היא הנאה רוחנית ביותר, (וע"ע בדברינו בחומש ויקרא כ"ג כ"ב).

במעלת הענווה

דע שהגאווה אין לה מקום עפ"י שכל כלל, שהרי כל מה שיש לאדם זהו מתנת שמים מהקב"ה, וא"כ במה יתגאה האדם, והלא אינו עושה אלא מה שבחוק טבעו לעשות, וכמוש"כ הרמב"ן באיגרת לבנו בזה"ל "אם בחכמה הוא מתפאר הלא לאלוקים היא", ואדרבה, מי שזוכה באמת להיות גדול בתורה, אינו מתגאה במה שיש לו, אלא חושש תמיד שלא השתמש מספיק בכוחותיו המיוחדים שניתנו לו, ומייסר עצמו על מה שאינו נוהג כפי שנתבע ממנו.

ובאמת הגאווה היא גם הוכחה לעניות בתורה, שכפי מה שקצרה בינת האדם בהבנת התורה, כך יתגאה יותר, בהיותו סבור שהוא ברוב חכמתו הצליח להשיג את חכמת התורה, ומאידך כמה שמשגיח האדם יותר ויותר בחכמת התורה, כן מתגבר אצלו יותר ויותר מידת הענווה בראותו כמה קצרה השגתו לעומת עומק חכמת התורה.

וזהו סוד הדבר שמשגה רבינו היה העניו הגדול ביותר מכל האדם אשר על על פני האדמה, ומפני שמשגה רבינו הגיע למדריגה הגבוהה ביותר במין האנושי שהקב"ה דיבר עמו לבדו פה אל פה, וכיון שהוא היה בעל דרגה יותר ויותר מכל כל שאר בני אדם, לכן באותה המידה הוא גם היה עניו יותר משאר בני אדם, שכך הוא

כשהיו מספרים ל'סטייפלער' על בחור שהוא בעל מידות טובות, הוא היה שואל: "מה הכוונה 'מידות טובות'? האם בכך שהוא הסתדר עם הסטנדרט - יש כדי להעיד על המידות הטובות שלו?"

הגאון רבי שלמה קניבסקי שליט"א על מידות טובות במשנתם של גדולי ישראל

אולם בנוגע לנושא השלישי, הרי שהבירור מורכב יותר, משום שעל מידותיו הטובות של בחור - קשה לעמוד בבית המדרש... לשם כך יש לבחון את התנהגותו בחדרי חדרים: בבית, עם חברי החדר, וכן הלאה, והפרטים הללו - פחות גלויים לעין...

כשהיו מספרים ל'סטייפלער' על בחור שהוא בעל מידות טובות, הוא היה שואל: "מה הכוונה 'מידות טובות'? האם בכך שהוא הסתדר עם הסטנדרט - יש כדי להעיד על המידות הטובות שלו? האם הסטנדרט פעם ביקש ממנו להוריד את הזבל או לעזור בבית? האם הוא מצא את הסטנדרט ביום מן הימים במצב רוח

כשהיו מגיעים אל ה'סטייפלער' ומתייעצים איתו אודות הנקודות בהן יש להתמקד בבירורים לקראת שידוכים, הוא היה עומד על שלשה נושאים מרכזיים: ראשית - האם הבחור ירא שמים. שנית - האם יש לו שכל ישר. ואילו הנקודה השלישית - האם יש לו מידות טובות.

בכל הנוגע לשני הנושאים הראשונים, הרי שאין כל קושי לברר אודותיהם. את יראת השמים של הבחור ניתן לבחון על פי תפילותיו, על פי דקדוק המצוות שלו, וכן הלאה. גם אודות השכל הישר שלו ניתן לברר בקלות אצל אנשים שלמדו איתו.

אחד לא הכיר את אותו 'רב', שמו לא היה מפורסם, אולם לא היה מקום לטעות: הכבוד ניתן לו, והוא הוזמן לברך את אחת הברכות תחת החופה!

כמובן, איש לא שאל שאלות. כולם הבינו שאם רבי אברהם החליט לכבד את אותו יהודי בברכה - כנראה שחשבונות עמוקים עמדו מאחורי החלטתו זו. ובכל זאת, היה הדבר לפלא בעיני רבים מהנוכחים: הייתכן???

הסוד הנפלא, המענה לפליאתם של משתתפי החתונה - התברר רק לאחר פטירתו של רבי אברהם. בימי השבעה, סיפרה הרבנית, בתו של ה'סבא' מנובהרדוק, את המעשה הבא: שנים רבות לפני פטירתו, הגיע אל רבי אברהם יהודי אשר נמנה על תלמידיו בצעירותו, עוד בטרם הגיע לאמריקה. יהודי זה סיפר, כי עומד הוא לחתן את בתו, וביקש בכל לשון של בקשה כי רבי אברהם יכבד אותו וישתתף בשמחתו.

רבי אברהם ניסה להתחמק. הוא הסביר כי הטילטולים קשים עליו בשל גילו המבוגר, וכי זמנו יקר ביותר. אולם אותו יהודי, לא הרפה: הוא הפציר והתחנן, ביקש שוב ושוב, ואף הבהיר כי מבלעדי השתתפותו של רבי אברהם - שמחתו לא תהיה שמחה. כך, בסופו של דבר, נתן רבי אברהם את הסכמתו להשתתף בשמחה, והיהודי השאיר הזמנה בה נקוב התאריך ומקום האירוע - והלך.

רבי אברהם היה משוכנע, כי היהודי ידאג לו להסעה לשמחה. אולם יום החתונה התקרב ובא, והיהודי? נעלם... אין קול ואין עונה... ובכן, מה עושים? לרבי אברהם לא היה כל ספק: הוא הלא אמר שישתתף בשמחה, ועליו לשמור על מוצא פיו! כך, ביום המיועד הוא הודיע לרבנית כי עליהם לצאת לנסיעה, וכשעתיים לפני השעה היעודה - יצאו הוא והרבנית לדרכם אל מקום האירוע. לא קלה היתה הדרך. מדובר היה בנסיעה בת שעה ויותר ברכבת - הגדושה בשעות אלו בארחי פרחי, אינשי דלא מעלי, ולאחר מכן - עוד נסיעה של כמחצית השעה במונית. אולם רבי אברהם לא נרתע... הוא אמנם לא הבטיח מפורשות, אבל אמירה - כמוה כהבטחה מכללא... וכך, בשעה היעודה - התייצבו הרב והרבנית בפתחו של האולם.

בעל השמחה, קידם את פניו של רבי אברהם בשמחה רבה, הוא חזר שוב ושוב כי נוכחותו היא זו שמעניקה לו את השמחה השלימה ביום הגדול, אולם בכך הסתכמה הכרת תודתו... לא זו בלבד שהוא לא טרח להתנצל על שלא דאג לרבו לתחבורה הולמת, לא זו בלבד שהוא לא הציע הסעה בדרך חזור, אלא שהוא אף הגדיל לעשות: אפילו בברכה תחת החופה הוא לא כיבד את רבו הגדול!!!

הרבנית, כמובן, נפגעה עד עמקי נשמתה. הייתכן? אולם רבי אברהם לא אמר מאומה... הוא שמח עם תלמידו, כיבד אותו בנוכחותו, בירך בברכת מזל טוב, וחזר אל ביתו באותה הדרך בה הגיע: נסיעה של מחצית השעה במונית, ולאחר מכן שעה ויותר ברכבת...

מדוכדך? האם הוא פעם היה צריך לומר לסטנדר מילה טובה? לחיות עם הסטנדר - זו לא בעיה! מידות טובות נבחנות ביחס לאנשים - ולא ביחס לסטנדרים!".

ובכן, זוהי דוגמה של 'יעד' אליו אמור להביא אותנו לימוד המוסר. 'אדם מוסרי' - הינו אדם שבכל מקום אליו הוא הולך, ובכל סיטואציה בה הוא נמצא - נוהג כאדם מוסרי.

מספרים על ר' איצ'לה בלאזר מפטרבורג זצ"ל, מחבר ספר 'פרי יצחק' ומגדולי תלמידיו של רבי ישראל סלנטר זצ"ל, שכאשר היה מדבר עם אדם כלשהו, ולו יהא זה האדם הפשוט שבפשוטים, היה מקפיד לבקש ממנו בסיומה של השיחה סליחה ומחילה אם חלילה פגע בו... אולי הלה ציפה ליותר תשומת לב? אולי ציפה למילים מכובדות יותר? ר' איצ'לה הבין, שכאשר באים במגע עם הבריות - ניתן חלילה לפגוע במישהו, ומשום כך, היה מקפיד לבקש סליחה אם חלילה נכשל בשגגה...

כמובן, זו אינה דרגה שמתאימה בעבורנו. אם מישהו מאיתנו יבקש סליחה מחברו בכל פעם שישוחח איתו, הוא עלול להיתפס כתימהוני. אולם הרעיון ברור: התכלית שלנו הינה להיות אנשים מוסריים, והמשמעות היא: אנשים שנוהגים כפי שהקדוש ברוך הוא מצפה מהם שינהגו!

אדם מוסרי, יתייחס אל כל אדם באשר הוא, כאילו הינו נעלה ונכבד ממנו. אל העבירות שלו עצמו - הוא יתייחס כאילו הן העבירות הגדולות ביותר, ואילו אל המעלות של הזולת - כאילו הן המעלות הנעלות ביותר. הוא יהיה עניו ושפל ברך, וממילא - יתייחס לכל אדם בכבוד, בהערכה, ומתוך זהירות מופלגת בכבודו.

את הסיפור שמעתי בעצמי מרבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל, ששמע אותו מבעל המעשה בכבודו ובעצמו.

הסיפור הינו אודות הגאון הצדיק רבי אברהם יפה'ן זצ"ל, חתנו וממשיך דרכו של הסבא מנובהרדוק. את הסיפור שמעתי בעצמי מרבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל, ששמע אותו מבעל המעשה בכבודו ובעצמו. וכך הוא סיפר:

באחרית ימיו, התגורר רבי אברהם יפה'ן בארצות הברית. כאשר נכדתו באה בברית הנישואין, הוזמנו כל גדולי ישראל לשמחת החתונה, וכמובן גם נענו להזמנה. היו שם בוודאי רבי יעקב קמינצקי, רבי משה פיינשטיין, רבי אהרן קוטלר זצ"ל, ועוד גדולי תורה רבים ממאורי עולם התורה.

מטבע הדברים, חלוקת ה'כיבודים' בחתונה - היתה משימה כלל לא פשוטה: גדולי ישראל רבים כל כך, ושבע ברכות בלבד? זה הלא ממש מעט! אין ספק, שמחשבה רבה הוקדשה לנושא, בכדי שלא לפגוע בכבודו של איש חלילה, ובכדי להעניק לכל אחד את הכבוד הראוי לו.

ובכל זאת, למרבה ההפתעה, באחת הברכות כובד יהודי פשוט, בלתי מוכר, אשר אולי הוגדר כ'רב' על פי אמות המידה שהיו מקובלות באמריקה של אותם הימים, אולם בוודאי לא נמנה על השורה הראשונה של גדולי ישראל שהשתתפו בשמחה... אף

או 'כעס'?

לרבי אברהם היה פתרון: הוא החליט לכבד את אותו יהודי בברכה תחת החופה, בשמחת נישואיה של נכדתו!!! כן... יהודי זה, הינו אותו 'רב' נעלם, אשר כובד בברכה בחתונתה של הנכדה... נורא נוראות!!!
(קטעים נבחרים ממועדים שנאמרו מתוך הספר 'נפשי חמדה')

דא עקא, שרבי אברהם היה מוטרד ממה שהו אחר... הוא הרגיש, בדקות נפשו, כי במקום כלשהו בעומק הלב, יש לו קפידא על אותו יהודי... הוא לא כעס, הוא לא נפגע, אבל משהו שבמשהו, בכל זאת כנראה נגע בו... ובכן, מה עושים? כיצד ממגרים מן הלב את אותו שמץ של קפידא? כיצד מוודאים כי הלב יישאר צח ונקי, מבלי לתת בו מדרס רגל אפילו לנימה דקה מן הדקה של 'עלבון'?

האברך ביקש להיכנס ללמוד בכולל ערב אצלנו, אך העלה בפניי את ספיקתו, שמא עליו להמתין עוד חודש ימים, כיון שיש לו בחודש זה כמה חתונות של חברים

כ"ק האדמו"ר מתולדות משה שליט"א על כח הרצון

הוא חפץ באמת, ואל השאר אין לו רצון אמיתי, ולכן אינו מצליח להשיגם.

והנה כששהיתי בלאס-אנג'לס, אמרתי שם רעיון זה בשיחה בישיבה דשם, ולאחמ"כ הוסיף לי הראש ישיבה דשם סיפור יפה ונפלא, היה זה לפני שבנו בכורו נכנס לעול תורה ומצות, ונסע עם בנו לארץ ישראל לקבל ברכות מגדולי הדור. וכאשר הגיע לגדול אחד זצ"ל, שאז כבר הוערך גילו ליותר מתשעים ושתיים שנה, ובדיוק אז נעמדו שם להתפלל תפילת מנחה, ובנו בחור הבר-מצוה עמד על יד הרב, והתבונן בו איך הוא מתפלל שמונה עשרה. ולאחר התפילה סיפר לאביו, שהבחין כי בכל תפילת השמו"ע לא זו הרב אף כמלוא נימה, ואף לא שמע ממנו מאומה, אלא שכאשר הגיע למילים 'פתח ליבי בתורתך' שבסוף התפילה, בטרם פסע לאחוריו, רק אז נתלהב לפתע באמרו מילים אלו המדברים מלימוד התורה...

אז הבנתי מה זה נקרא רצון אמיתי, כי הרי יהודי גדול זה שזכה לדעת את כל הש"ס כולו ישר והפוך יחד עם כל ד' חלקי שו"ע, כולל כל ספרי הראשונים והאחרונים, ובקי נפלא בכל התורה כולה, עדיין עומד ומתחנן לה' שיפתח לבו בתורתו. הלא דבר הוא! ואכן כשרוצים באמת, אז בוודאי התפילות פועלות את חלקן.

גדול כוח הרצון המתיר את כל הספיקות

וזה עתה עולה בזכרוני, מה שארע לא מכבר עם איזה אברך שביקש להיכנס ללמוד בכולל ערב אצלנו, אך העלה בפניי את ספיקתו, שמא עליו להמתין עוד חודש ימים, כיון שיש לו בחודש זה כמה חתונות של חברים, ויהא מנוע מלבוא לסדרי הכולל לעת ערב, ושאלתי אותו למה תבטל 30 שעות בשביל ארבעה ימים שיש לך בהם חתונות? וגם זה עצמו ספק הוא בידי, אם אתה צריך לילך אצל כולם, ומה גם שאפשר לך לילך שם גם לאחר הלימוד

הנה רבים הם השואלים, איך מבחין האדם אם יש לו תשוקה ורצון באמת או לא? אך הדבר הוא פשוט, כי זאת נדע אם נתקיים המעשה בפועל. כי רק הרצון המביא לידי מעשה הוא רצון אמתי. כמו הילד שהתלונן אצל המלמד באומרו, רבי!! 'פלוני רצה ליתן לי סטירה' שאלוהו, וזאת מנין לך? ענה 'כי הוא אכן נתן לי סטירה'... ומכאן, כי רק כאשר הרצון מגיע לידי מעשה, הרי זה מוכיח שהיה זה רצון אמיתי. וכמו שאמר אחד מהצדיקים במליצה על מה שאמרו בגמ' [חגיגה יב:]: וילון אינו משמש כלום, והרי 'ווילין' בלשון אידיש הוא 'רצון', והיינו 'רצון אינו משמש כלום', כי סתם לרצות אינו שווה מאומה, רק הרצון המביא לידי מעשה שווה בערכו. ויותר מזה אמר הרבי מקאצק, שרצון פירושו, שכל שערות ראשו רוצים את זה... ורק אז זוכים להצלחה וסייעתא דשמיא.

זה לי שנים רבות שזכיתי לשמוע מפי קדשו של כ"ק האדמו"ר הגה"ק מצאנז קלויזנבורג זי"ע, ביאור נפלא על מאמר חז"ל השגור ומקובל בפי העולם "אין לך דבר העומד בפני הרצון", דלכאורה יפלא הלא עינינו הרואות בכל יום, כיצד יש לאנשים רבים רצון וחפץ אדיר להשיג איזה דבר מסוים, ואעפ"כ אינם מצליחים בכך, ומשאלת לבבם איננה מתמלאת כרצונם, וגם מצינו להדיא בדברי חז"ל (ברכות ו.) חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשה וכו', ואיך יתכן שתגיעוהו האונס, הלא אין לך דבר העומד בפני הרצון. אלא הסיבה היא, כי אי אפשר שיהיה לאדם כמה מיני רצונות, ובעל כורחו אין לו אלא רצון אחד ויחיד בלבד, אשר בו הוא חפץ באמת ואליו הוא מקושר ודבוק בכל נימי נפשו, ואכן אין שום דבר בעולם שיוכל לעמוד ולעכב מלהשיג את הרצון הזה, ובלי ספק יצליח לבצע את רצונו האמיתי ולהשיגו בלי שום עיכוב ומניעה כלל. ואילו שאר הדברים אשר הוא טוען שחפץ בהם ואינו משיגם, הטעם לכך כי לאמיתו של דבר אין לו רצון אמיתי בהם בתוככי לבו פנימה, ורק פרי דמיונו מטעהו לחשוב שמשתוקק להם, אך לו יתבונן היטב, יוכח בעצמו שאין לו אלא דבר אחד בלבד שבו

בכולל. ובסופו של דבר לא ציית לי ונשאר בספיקותיו, ובינתיים תפס אברך אחר את מקומו, וכך לא היה לו כולל ערב בכל זמן החורף, וכל זה, כי כנראה היה חסר לו הרצון הפנימי, כי עם קצת

רצון, היה פושט באחת ובקלות את כל הספיקות כולן.

(מתוך 'דורות' נשא - שבועות)

בענין זה שמחלקים קוגל בקידושים בשבתות, אמר רבי שלמה זלמן נובע מכח ההלכה שמא יאכלו הרבה עוגות ויבואו לחשש קביעות סעודה

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א על חשיבות שמירת המסורת

הוא ניגש אל רבי שלמה זלמן ושאלו - היכן לקנות?

עוד סיפר רבי מיכל, כי לפני כחמישים שנה היו לו הצעות שונות לרכישת דירה בירושלים, בשכונת רמות או בשכונת גבעת שאול. הוא ניגש אל רבי שלמה זלמן ושאלו - היכן לקנות? ורבי שלמה זלמן השיב: "לרכוש בגבעת שאול", כשנימוקו עימו: "שכונה זו היא שכונה ותיקה, יש בה גם אנשים זקנים וגם צעירים, וכדאי לגור סמוך לזקנים, מהם ניתן לקבל את מסורת המנהגים וההלכה של הדורות הקודמים".

נסיים באמרה נפלאה ששמעתי מהגאון רבי אברהם יצחק ברזל מראשי ישיבת 'מיר ברכפלד':

הגאון הצדיק רבי נפתלי צבי ריף זצ"ל, ראב"ד העיר קמדת בניו ג'רסי, ויושב ראש המפעל הגדול 'עזרת תורה' בארצות הברית, שמע בילדותו בעיר מולדתו 'זאגר', כיצד אב מוכיח את בנו, ואומר לו כך:

"ראה בני! העובדה שיש ירידת הדורות מדור אחד לדור שבא אחריו היא עובדה מוגמרת. למשל סבי היה אדם שלא הפסיד כל חייו קימת חצות, אחר כך נהג ללמוד עד ותיקין, ואחר התפילה היה לומד כמה שעות עד ארוחת בוקר, עובד עד מנחה גדולה, ואחר כך לומד עד הערב, כך היה נראה סבי. אבי כבר היה הרבה פחות, לא קם כל לילה בחצות, אבל לפחות קם לותיקין ואחר כך לומד כמה שעות, ואני אף פחות מכך... אך דבר אחד אני מזהיר אותך בני יקירי! שלא תעשה אותי לגביך כמו 'אָלְטֶר זיידע', אל תתרחק ממני כמנין ארבע דורות, אלא תרד כמו בן מאביו".

עלינו לשמר את מסורת אבותינו ורבותינו, לא לשנות מחינוכנו, לא לשנות ממורשתם והנהגתם. כולם ספוגים בניחוח קדום, ויסודם בהררי קודש. גם אם נראה לנו כי השינוי ישלל, יפאר וירומם, השבח הגדול ביותר הוא איפוא לא לשנות כמלוא נימה! "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה!"

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא', המאמר המלא יפורסם א"ה בגיליון לקראת שבת)

שמענו על גדולי עולם שהקפידו לא לשנות אף במנהגים והנהגות שונות, גם כשאינם גופי תורה, מצד 'אל תיטוש תורת אמך'. מה גם שכל מנהג שיש לו מקור קדום, כשמתחקים אחר שורשו מגלים כי יש לו מקור בהלכה.

הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א, רב שכונת 'עזרת תורה', מספר כי דודו עמוד ההוראה מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, היה מרבה לומר כי כל מנהגי ירושלים בנויים על פי ההלכה, אף במלבושים ובאוכל, ולכן אין לשנות כקוצו של יו"ד מכפי איך שנהגו.

לדוגמא ציין רבי שלמה זלמן, להוכיח כי מנהגים קדומים שורש הלכתי יש להם:

מה שהנהיגו אנשי ירושלים להגיש דוקא עוגות 'לקח' בברית, מבוסס על כך שדאגו בעבר שגודלו של ה'לקח' יהיה כשיעור ברכת 'על המחיה'. גם הנהיגו כן מחמת המקפידים בשבת לקדש על לחם משנה, וכשמקדש בבית הכנסת הרי אין לחם משנה, לכן הנהיגו לאכול 'לקח' שאפייתה שלמה כדי לקדש עליו.

בענין זה שמחלקים קוגל בקידושים בשבתות, אמר רבי שלמה זלמן נובע מכח ההלכה שמא יאכלו הרבה עוגות ויבואו לחשש קביעות סעודה. לכן יצרו בירושלים את מאכל הקוגל, כי בזה אין שאלה של קביעת סעודה.

אציין בדרך אגב, כי הסבר זה אודות הקוגל, אומרים בשמו של מרן הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, רבה של ירושלים. אבל מדודי זקני עמוד ההוראה מרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל שמעתי, כי בכל זאת לחשוש לחומרא לקביעת סעודה, כי זה נכלל בגדר אפיה.

כך גם מאכל ה'געפילטע פיש' שאוכלים בליל שבת, נוצר כדי למנוע מלאכת בורר שעלולים להיכשל באכילת דג רגיל.

לכן, הסיק רבי שלמה זלמן, כי אין לשנות מכל מנהג שהוא, אשר ממקור קדוש יבוא, מתוך כוונה של מניעת מכשולות והידורי הלכה.

אני יודע על עצמי וגם על אחרים, שלולי המבחן הייתי מפסיק את הקביעות בלימוד היומי בהלכה. הידיעה שיש מבחן מעניקה לי את הכוח והמרץ לחזור היטב גם בזמני לחץ וטרדות רבות

הרב מאיר חדש, משתתף בשיחה ל'דרשו' על ההכרח ללמוד 'משנה ברורה' בקביעות והתועלת שצומחת מהמבחנים החודשיים

מאת: אלעזר גולדברג

הוא קם בבוקר ממטותו ורוצה לקיים מצות נטילת ידיים, איך ידע מה פרטי ההלכה? האם חייב ליטול בכלי? איזה כלי כשר? כמה נטילות ומה אופן הנטילה? כמו כן כאשר מגיע לבית הכנסת לתפילת שחרית באיחור וחפץ לדעת מה עליו לעשות, האם לדלג על כל פסוקי דזמרה או על חלקם? בכל פסיעה שפוסע עליו לשמש כרב פוסק לעצמו ולהכריע כיצד יש לנהוג. איך יוכל לעשות זאת מבלי שיודע את ה'משנה ברורה' על בוריו!?

עכשיו התחילו ללמוד הלכות שבת, איזה מסר מחזק תוכל למסור למי שעדיין מתלבט אם להצטרף?

מרן ה'חפץ חיים' כתב הקדמה מיוחדת ובה ציין את החובה הגדולה לדעת את פרטי הלכות שבת למעשה, כי מי שאינו יודע את פרטי ההלכות בודאי ישל באיסורי דאורייתא בכל שבת! אדם שילמד את ההקדמה הזו לא יוכל לשבת בצד ולהימנע מלימוד שיטתי של הלכות חמורות אלו. אם כל אחד יצייר לעצמו מה היה מוכן לעשות כדי שלא להפסיד בראש השנה את מצוות שופר ושלא לוותר על קיום מצוות ארבעה מינים בסוכות. בודאי היה מוכן לעשות הרבה, קל וחומר שלא ימנע עצמו מהשקעה קטנה של לימוד יומי במשך כמה דקות, כדי לזכות לקיים מצוות שמירת שבת כראוי חמישים פעמים בכל שנה!...

רוב בני התורה עוסקים במשך היום בהוויות אביי ורבא, מי יותר ומי פחות, ועלינו להתבונן במה שכתב הרמח"ל ב'מסילת ישרים' בהקדמת הספר: "הייתכן... מה שחייבים אנו לבוראנו חובה רבה נעזבהו להרגל ונניחהו למצוות אנשים מלומדה?!" דבריו הנוקבים על לימוד המוסר מתאימים מאוד גם ללימוד ההלכה למעשה ב'משנה ברורה'. אין לי ספק שמי שיתבונן בזה יבקש מיד להצטרף לתוכנית המבורכת 'דף היומי בהלכה' כדי לדעת את הבסיס של היהדות, דברים שכל יהודי חייב לדעת.

הכרתי את הארגון בעקבות פרסום לפני למעלה מתשע שנים, היה זה בסוף המחזור הראשון של התוכנית, למדו אז הלכות פורים והיה מבחן קבלה למי שרצה להצטרף לתוכנית. עברתי את אותו מבחן בהצלחה ומאז ועד היום אני לומד את הדף היומי בהלכה כמעט ברצף בלי לוותר על שום מבחן.

את החומר החודשי אני לומד בזמנים שונים, כמה דקות בכל פעם שיש מעט זמן פנוי בין הסדרים. ידוע מאמרו של רבי נחמן מברסלב בביאור המושג 'קביעות עיתים לתורה', הוא מסביר ש'קביעות' מתפרש גם במשמעות של גניבה, והכוונה בזה היא שכל אדם צריך ללמוד את עצמו 'לגנוב זמן' כל יום בשביל ללמוד תורה. כך הוא גם בקביעות היומית ללימוד ההלכה, בכל שבוע אני משתדל להשלים את החומר בימי שישי ושבת וכמו כן חוזר על החומר ומסכם אותו בשבוע של המבחן. גם מי שאינו מצליח לקבוע שעה מסויימת ללימוד היומי, יוכל להצליח לעמוד ביעד אם יחליט שלימוד זה הוא חובה גמורה עבורו ואי אפשר בלעדיו. המבחן החודשי הוא הכרחי בשביל להצליח לזכור את ההלכות היטב לאורך זמן והוא גם מהווה את ה'מחייב' ללימוד עם הבנה טובה! אני יודע על עצמי וגם על אחרים, שלולי המבחן הייתי מפסיק את הקביעות בלימוד היומי בהלכה. הידיעה שיש מבחן מעניקה לי את הכוח והמרץ לחזור היטב על כל החומר החודשי, גם בזמני לחץ וטרדות רבות ובעיקר מקנה לי את הכלים איך עלי לסכם את החומר שיהיה מסודר בראש, כי לולי זה לא ניתן להצליח במבחן!

עד כמה הידיעות ההלכתיות שרוכשים בלימוד 'משנה ברורה' תורמים לכל יהודי בכל יום?

כל אחד שרוצה להיות יהודי שחי על פי התורה, אם לא יודע את ההלכה למעשה, לא יוכל לקיים את רצונו! הרי אם לדוגמה

077-2222-666 או ***4992**

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

כיצד נהג החזון איש כשהבחין במכונית בשבת?

בבא מציעא דף קי

לא אימחא

נוסע בשבת!". אך כעבור מספר רגעים הוא היה אומר לעצמו: "שבעס! שבעס! שבעס!", כדי שחומרת האיסור לא תצטנן בקרבו. זה כוחו של הרגל. אדם הרואה פעם אחר פעם חילול שבת עלול להצטנן. בחלוף הזמן הוא עלול להרגיש שחילול שבת אינו דבר כל כך נורא. משום כך ה'חזון איש' היה מחזק בליבו את הרגישות והסלידה מחילול השבת הקדושה. (אריה שאג)

אני עדיין זוכר את התקופה, שבה היתה בני ברק כמו כפר קטן והתגוררו בה דתיים וחילוניים. בקושי נסעו בה כמה מכוניות בשבת. בליל שבת לאחר שיעורו של ה'חזון איש', היינו יוצאים לטייל ברחוב מחופה בכורכר, שנקרא לימים רחוב 'חזון איש'. כשהבליחו מרחוק אורות מכוניות, הדבר הראשון שה'חזון איש' עשה, היה להפנות את מבטו לצדדים כדי שלא יוסיף לראות את חילול השבת. לאחר מכן היה אומר: "מסתמא זה גוי, יהודי לא

קו השיעורים של 'דרשו'

*4992

077-2222666

"הנה ימים באים..."

כי אם לשמע

את דברי ה'...

הדף היומי תלמוד בבלי

<p>הרב מאיר שכנר שליט"א עברית - שיעור מיוחד סלולר 054-2323232</p>	<p>הרב אפרים סגל שליט"א עברית - אידיש סלולר 054-2323232</p>
<p>הרב אברהם פוקס שליט"א דקה תמונה על הדף היומי סלולר 054-2323232</p>	<p>הרב אליהו אורנשטיין שליט"א עברית - שיעור מקוצר-מיוחד סלולר 054-2323232</p>

הדף היומי בהלכה

<p>הרב מרדכי שלמה מרזנד שליט"א אידיש סלולר 054-2323232</p>	<p>הרב אריה זילברשטיין שליט"א עברית - שיעור מקוצר-מיוחד סלולר 054-2323232</p>
<p>הרב עדיאל אלון שליט"א שאלות אקטואליות בדף היומי בהלכה סלולר 054-2323232</p>	<p>הרב אפרים סגל שליט"א עברית-אידיש סלולר 054-2323232</p>

הדף היומי תלמוד ירושלמי

<p>הרב שמואל בקר שליט"א עברית סלולר 054-2323232</p>	<p>הרב אריה אורנשטיין שליט"א עברית סלולר 054-2323232</p>
<p>הרב עמרם בינעט שליט"א אידיש סלולר 054-2323232</p>	<p>הרב אריה זילברשטיין שליט"א עברית סלולר 054-2323232</p>

עמוד היומי תלמוד בבלי

<p>הרב מנחם דרימן שליט"א עברית סלולר 054-2323232</p>	<p>הרב אריה זילברשטיין שליט"א עברית סלולר 054-2323232</p>
<p>הרב עמרם בינעט שליט"א אידיש סלולר 054-2323232</p>	<p>הרב דוד הופשטער שליט"א אנגלית סלולר 054-2323232</p>
<p>הרב ירמיהו לעסין שליט"א אנגלית סלולר 054-2323232</p>	<p>הרב מאיר ערנא שליט"א עברית סלולר 054-2323232</p>
<p>הרב שלמה סטרו שליט"א עברית סלולר 054-2323232</p>	<p>הרב דוד בוק שליט"א עברית עם "ביאורי תוספות" סלולר 054-2323232</p>
<p>הרב עובדיה טלום שליט"א ספרדית סלולר 054-2323232</p>	<p>הרב אריה שור שליט"א נשאלות תיורמים בעתד דיומי סלולר 054-2323232</p>

מדוע אסור להעסיק גוי כשכיר יום בשבת?

ואמנם, אסור לסכם עם הגוי במפורש שיעבוד גם בשבת, משום שאז הוא נחשב כשליחו של היהודי לעבוד בשבת, ו'אמירה לגוי לעשות מלאכה בשבת, אסורה מדרבנן. ומסיבה זו, אסור מדרבנן להעסיק גוי בשבת כשכיר יום, שהרי הוא עובד דווקא בשבת על פי רצונו של היהודי, ששכר אותו לעבוד בשבת, ונחשב כשליחו. [שו"ע רמד, א, ומשנ"ב א-ב; בו"מ דרשו, 1]

מותר ליהודי להעסיק גוי בעבודה מסוימת בקבלנות, דהיינו שהם קובעים ביניהם שהמעביד ישלם לעובד הגוי סכום מסוים עבור כל העבודה, ללא יחס למשך זמן העבודה, גם אם הגוי עובד בשבת. וטעם הדבר, משום שהעבודה מוטלת על הגוי, והוא זה שבוחר לעבוד בשבת, ומצידו של היהודי אין כל ענין שיעשה זאת דווקא בשבת. וראה עוד להלן.

מדוע אסור להעסיק גוי בשבת בעבודת בנייה אף בקבלנות?

לגוי לעבוד בשבת גם אם מדובר בקבלנות, משום 'מראית העין', כלומר, שבעבודה כזו, הואיל ובדרך כלל היא נעשית בפרהסיה, מתפרסמת זהות הבעלים, והרואים את הגוי עובד בשבת עבור יהודי, יחשדוהו ששָׁכְרוּ כשכיר יום לעבוד בשבת, ועבר על איסור 'אמירה לגוי'. וראה עוד להלן.

כאמור, העסקת גוי בקבלנות מותרת גם כשעובד בשבת. במה דברים אמורים? בעבודה ב'תלוש', כלומר בדבר שאינו מחובר לקרקע, אשר בדרך כלל נעשית בצניעה, ולא מתפרסמת זהות הבעלים המעסיק את הקבלן. והיא מותרת גם אם במקרה היא נעשית בפרהסיה. אולם, בעבודה ב'מחובר לקרקע', כגון בניית בנין, אסור לאפשר

[שו"ע רמד, א, ומשנ"ב ג רה; בו"מ דרשו, 4]

איזה איסור מאיסורי שבת אינו קיים באזור תעשייה?

הבעלים, לא חילקו חכמים בחשש זה, וחששו אף שבני ביתו או אורחיו של המעביד יחשדוהו בעבירה על איסור אמירה לגוי. אולם, כאשר העבודה מתבצעת במרחק של יותר מתחום שבת ממקום מגורים של יהודים, כגון באזור תעשייה מרוחק - מותר הדבר.

בהמשך לאמור: האיסור הנ"ל, משום 'מראית העין', הוא רק כאשר עבודת הקבלן מתבצעת בתוך 'תחום שבת' [ראה במקורות] למקום שדרים בו יהודים - ולו יהודי אחד - שאז יש לחשוש שיהודי כלשהו יעבור בשבת בסמוך למקום העבודה, ויחשוד כי היהודי המעביד עבר על איסור 'אמירה לגוי'.

[שו"ע רמד, א, משנ"ב יא-יב; בו"מ דרשו, 5; וראה שו"ע שצז רשצח]

ואף אם רק היהודי המעביד עצמו מתגורר לבדו במקום - והואיל ומדובר ב'מחובר לקרקע', שבדרך כלל מפורסמת זהות

* נכס מניב רווחים, מותר להפעילו בשבת באמצעות גוי 'אָרִיס', או שוֹכֵר, אך במקום שרוב האנשים אינם מפעילים אותו באמצעות אריס או שוכר, אסור להפעילו בשבת באמצעותם, מפני 'מראית העין'. אך אם התפרסם במקום בו נמצא הנכס כי הוא מופעל בידי הגוי באריסות או בשכירות, ולא בקבלנות יומית האסורה בשבת - אין איסור בדבר.

* חכמינו ז"ל גזרו שלא לקבל שֶׁכֶר עבור פעולה הנעשית בשבת, מחשש שיבואו לידי מקח וממכר. ואף אם הגוי מביא מעצמו את דמי 'שכר שבת' ליהודי, אסור לקבלו.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

היתכן שהאוכל גרגיר שומשום מתחייב בברכה אחרונה?

מאוד, כגון גרגיר רימון או אוכמניה, ואף גרגירי פרג ושומשום. ואף בקטניות, בהן גדלים כמה גרגירים יחד ב'תרמיל' אחד, ובבוטנים, בהם גדלים כמה גרגירים בקליפה אחת - נחשב כל גרגיר כ'בריה'. וגרעיני תמניות ודלעת וכדומה - יש שהורה, שדינם כבריה; ויש שנראה מדבריו, שהסתפק בדבר. ופלח של פרי הדר - נחלקו הפוסקים אם דינו כבריה, ויש שהסתפקו בדבר.

[שו"ע רי, א, משנ"ב ה-ג, ושעה"צ כ; בו"מ דרשו, 19-21]

יש מהראשונים שמסתפקים שמא אכילת 'בְּרִיָּה', דהיינו, מאכל בצורתו השלמה כפי שנברא וגדל, מחייבת בברכה אחרונה אף כשאין בה כזית, מפני חשיבותה. ולמעשה, אין לברך על 'בריה' כל עוד אין בה כזית בוודאות, אך יש להימנע מאכילתה בפני עצמה, כדי שלא להיכנס לספק חיוב ברכה אחרונה. ול'בריה' נחשב כל מאכל המופיע בשלימותו, ואף אם הוא קטן

* תוכנית יומית מענייני דיומא
בהגשת הרב אברהם פוקס

* שיעורי משנה ברורה לפי
סדר דף היומי בהלכה

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי
המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורים על הדף היומי ועל כל
הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים על הדף היומי
הירושלמי בעברית ובאידיש

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי
תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666